

Зб. наук. праць. – К. : Логос, 2004. – Вип.10. – С. 11–16. 7. **Борисова И. Н.** Категория цели и аспекты текстового анализа / И. Н. Борисова // Жанры речи. – Саратов : Колледж, 1999. – Вып. 2. – С. 81–85. 8. **Вострова С. В.** Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні особливості сучасного англomовного медичного дискурсу (на матеріалі медичних текстів з проблематики ВІЛ/СНІДу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.04 «Германські мови»/ С. В. Вострова. – К., 2003. – 20 с. 9. **Дейк ван Т. А.** Язык. Познание. Коммуникация : Пер. с англ. / Сост. В. В. Петрова; под ред. В. И. Герасимова. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с. 10. **Клюев Е. В.** Речевая коммуникация : [учебное пособие] / Е. В. Клюев. – М. : ПРИОР, 1998. – 224с. 11. **Макаров М. Л.** Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.

Наталя Лисенко

Національний фармацевтичний університет (Харків, Україна)

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ КЕЙС-СТАДІ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ «КУЛЬТУРА НАУКОВОЇ МОВИ»

Реформування національної системи освіти України, прагнення до інтеграції у європейський науковий та освітній простір, академічна та наукова мобільність виводять питання інтелектуального розвитку особистості та становлення професійної компетентності сучасної молоді в ранг пріоритетних завдань. Відтак, в умовах глобалізації та існування єдиного інформаційного середовища особливого значення набуває впровадження дистанційних форм та інтерактивних методів навчання. Невпинний розвиток інформаційних технологій дозволив суттєво урізноманітнити форми проведення освітнього процесу. На сьогодні застосування інтернет-технологій надає можливість не тільки довільного пошуку потрібних даних у загальносвітовому банку інформації, але й системного та мотивованого дистанційного отримування знань з обраних спеціальностей.

На даному етапі створений викладачами НФаУ інтерактивний освітній простір умовно поділяється на дві складові: дистанційну підтримку самостійної роботи студентів (далі – ДПСРС) (матеріали апробовані й активно використовуються в навчальному процесі студентами всіх спеціальностей) та дистанційні курси для студентів-фармацевтів з усіх дисциплін (далі ДК), розроблені на платформі Moodle відповідно до вимог для ліцензування таких курсів в Україні. Перший варіант освітнього ресурсу ми пропонуємо студентам, що навчаються за спеціальністю «Економіка

підприємства» та «Менеджмент» і вивчають дисципліну «Культура наукової мови» на сайті www.pharmel.kharkiv.edu.

Функціональні можливості Moodle дозволяють студенту (слухачу): отримувати персоніфікований доступ до ресурсу ДПСРС через Інтернет, відкривати та завантажувати на власний комп'ютер навчально-методичні матеріали курсу, зокрема – мультимедійні, надсилати виконані завдання для перевірки, проходити електронне тестування, спілкуватися з іншими студентами (слухачами) курсу індивідуально чи в малих групах, ставити викладачеві запитання, переглядати електронний журнал обліку оцінок тощо; а викладачу – самостійно створювати та редагувати ресурси ДК, надсилати повідомлення студентам, розподіляти, збирати та перевіряти завдання, вести електронні журнали обліку оцінок та відвідування сайту, налаштовувати різноманітні ресурси курсу, організовувати обговорення актуальних проблем між студентами (слухачами) в групі або малих групах в on-line та off-line режимах тощо.

Зокрема для дистанційної підтримки самостійної роботи з дисципліни «Культура наукової мови» студентам запропоновано електронну версію посібника «Культура наукової мови» (автори – Лисенко Н. О., Тележкіна О. О.), систему тестів до кожного лекційного заняття. Платформа Moodle дозволяє створювати тестові завдання 10 різних типів. Обов'язковим є розробка тестів різних типів та різного рівня складності (відповідно до таксономії Б. Блума). Усі тестові завдання поділено на дві або три категорії: «прості» та «складні» («прості», «середньої складності», «складні»). До категорії «простих» відносяться завдання на пригадування, усвідомлення, застосування. До категорії «складних» – завдання на аналіз, оцінювання, синтез. Також студенти можуть ознайомитися з мультимедійними презентаціями лекцій. Проте для того, щоб уникнути порушення навчальної дисципліни, презентації з'являються у відкритому доступі тільки *postfactum*.

Система індивідуальних завдань (карток), розроблених до кожного семінару, дає змогу студентам відпрацювати пропущені заняття. Слід зауважити, що розмір «банку» карток дозволяє не повторювати завдання протягом одного начального року.

В окремий ресурс виділено матеріали, що багаторазово використовуватимуться студентами, наприклад: глосарій, список рекомендованої літератури, а також форуми.

Після ретельного вивчення й аналізу методичних порад щодо впровадження кейс-методу у вищих навчальних закладах ми протягом

другого семестру 2013–2014 навчального року вдалися до проведення експерименту із застосування кейс-методу (case-study) при викладанні дисципліни «Культура наукової мови» для студентів-економістів Національного фармацевтичного факультету, використовуючи як центральний ресурс ДПСРС.

Case-study – інтерактивна методика, що набула популярності у Великобританії, США, Німеччини, Данії та інших країнах стала Casestudy (кейс-метод, метод аналізу ситуацій), розроблена англійськими науковцями М. Шевером, Ф. Едейем та К. Єйтс. Кейс-метод або метод ситуаційних вправ є інтерактивним методом навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів.

Цілком погоджуємося з Г. В. Гребеньковою у тому, що кейс-метод бажано застосовувати при закріпленні знань та вмінь, що були отримані на попередніх заняттях [1].

Оскільки ресурсом ДПСРС зазвичай користуються студенти з високим рівнем мотивації, то один з варіантів творчої роботи, під час якої студент сам формулює проблему; сам знаходить спосіб її розв'язання; розв'язує її; сам контролює правильність цього рішення [4], неодмінно зацікавлює їх, сприймається, як своєрідне змагання між різними групами, а також стимулює до самостійного наукового пошуку, дає спробу здійснити одне з перших наукових досліджень.

Серед навичок, які розвиває метод, зазвичай називають:

- *аналітичні навички* (вміння знаходити і виділяти суттєву та несуттєву інформацію, аналізувати, мислити чітко й логічно);

- *практичні навички* (формування на практиці навичок використання теорії, методів та принципів);

- *творчі навички* (генерація альтернативних рішень);

- *комунікативні навички* (вміння вести дискусію, переконувати, використовувати наочний матеріал, зокрема інші медіа-засоби, кооперуватися в групі, захищати власну точку зору, переконувати опонентів, складати короткий та переконливий звіт). Розвитку комунікативних навичок сприяє й спілкування на форумах pharmel.kharkiv.edu. Обов'язкове відвідування чатів і форумів можна зазначити як один з елементів, що впливатиме на позитивну оцінку роботи з кейсом.

- *соціальні навички* (оцінка поведінки людей, вміння слухати, підтримувати в дискусії чи аргументувати протилежні думки, контролювати себе тощо) [1].

Ідеальний кейс, за твердженнями фахівців, має задовольняти таким вимогам: відповідати чітко поставленій меті; мати відповідний рівень складності; ілюструвати декілька аспектів життя; не втрачати актуальності занадто швидко; ілюструвати типові ситуації; розвивати аналітичне мислення; провокувати дискусію; мати декілька рішень. За приклад ми обрали саме вищезазначені рекомендації.

Розробляючи алгоритм роботи з кейсом, дотримувалися моделі, запропонованої В. Ягодніковою:

I етап – індивідуальне вивчення студентами тексту ситуації (як правило, позааудиторно);

II етап – формулювання викладачем основних питань з кейсу, вступне слово викладача;

III етап – об'єднання студентів у творчі групи;

IV етап – робота студентів у складі творчої групи;

V етап – презентація «рішень» кожної творчої групи;

VI етап – загальна дискусія, запитання, виступи з місця;

VII етап – виступ викладача, його аналіз ситуації та процесу її обговорення;

VIII етап – підсумки й оцінювання якості роботи студентів із кейсом. (Можливі інші моделі, але вони, як правило, ґрунтуються на цій вихідній) [7].

За бажанням студентів було поділено на чотири групи (керівник кожної групи вибирався голосуванням, викладач на вибір студентів не впливав).

Для опрацювання було запропоновано такі теми:

- «Ідеальний реферат».

- «Поради оратору».

- «Сучасна українська економічна термінологія».

- «Наукове дослідження».

На сайті Центру дистанційних технологій навчання НФаУ www.pharmel.kharkiv.edu були розміщені переліки рекомендованої літератури та списки студентів кожної творчої групи.

Також самостійно студенти були змушені обрати одну з «ролей», відповідно до якої різнилися і види роботи в групі:

- «Дослідники» – повинні оцінити запропонований викладачем список літератури і дібрати додаткову літературу.

- «Науковець» – за допомогою інших членів групи узагальнює інформацію.

- «Митець» – готує Power Point презентацію.

- «Доповідач» – готує і виголошує виступ.

- «Керівник» – керує і контролює процес, бере участь в оцінюванні роботи всієї групи.

Результати досліджень виголошувалися прилюдно на заліковому занятті, роботу студентів було оцінено позитивно, зауваження й оцінки тактовно обґрунтовано. Варіанти презентацій PowerPoint розміщено на сайті як зразок для наступних груп.

Підсумовуючи зауважимо, основною формою навчально-пізнавальної діяльності студентів при використанні елементів дистанційного навчання для підтримки позааудиторної роботи з використанням платформи Moodle є самостійна робота з навчально-методичними матеріалами. Відповідно головними вимогами до пропонованих студентам матеріалів повинні стати логічність, чітка структура курсу, вичерпна інформативність, доступність матеріалу, адекватність вимог до дистанційного студента, а також забезпечення постійного контакту викладача зі студентами та взаємодії студентів між собою. Кейс-метод – ідеальний варіант для активних, амбітних, небайдужих індивідів, здатних працювати самостійно. Саме тому застосування кейс-методу, на нашу думку, доцільне при викладанні «лекційних» дисциплін гуманітарного блоку, при вивченні яких студенти змушені опрацьовувати самостійно великі блоки дискусійної, неоднозначної з точки зору оцінок науковців інформації. Кейс-метод допомагає майбутнім фахівцям спробувати свої сили під час самостійного наукового пошуку, визначити наявність «прогалін» у знаннях і знайти матеріал для виправлення помилок, а контроль з боку інших членів групи та «атмосфера» змагання виступають додатковими важелями для мотивації.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Гребенькова Г. В.** Кейс-метод у професійному навчанні / Г. В. Гребенькова. – Електронне джерело. – Режим доступу: <http://razom.znaimo.com.ua/docs/716/index-7902.html>.
2. **Жевакіна Н. В.** Професійні функції діяльності викладача-тьютора в умовах дистанційного навчання / Н. В. Жевакіна, М. А. Семенов // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 5 (216). – С. 5–9.
3. **Костікова М. В.** Про деякі аспекти діяльності тьютора в системі дистанційної освіти / М. В. Костікова, І. В. Скрипіна // Системи обробки інформації. – 2011. – Вип. 7 (97). – С. 72–75.
4. **Канівець С.** Використання кейс-методу при вивченні другорядних членів речення (8 клас) / С. Канівець // Урок української. – 2006. – № 8–9. – С. 49–52.
5. **Туркот Т. І.** Педагогіка вищої школи // Туркот Т. І. – Електронне джерело. – Режим доступу: pidruchniki.ws/18380828/pedagogika.
6. **Шеремета П. М.,** Каніщенко Л. Г. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі // П. М. Шеремета, Л. Г. Каніщенко / За ред. О. І. Сидоренка. – 2-ге вид. – К. : Центр інновацій та розвитку, 1999. – 80 с.
7. **Ягоднікова В. В.** Кейс-метод (Casestudy) як

Ніна Литвиненко

*Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця (Київ, Україна)*

МОВНІ ТА МОВЛЕННЄВІ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПАРАДИГМІ МЕДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Необхідною умовою формування мовної і мовленнєвої компетенцій у студентів вищої школи є наукове обґрунтування мовних явищ як таких, що не можуть бути адекватно проаналізовані поза контекстом їх уживання. У цьому сенсі надзвичайно актуальним при вивченні української мови як фахової є поняття «дискурс», яке об'єднує змістовно-формальні системні характеристики мови та мовлення, сприяючи вивченню мови як родового поняття стосовно мовленнєвої діяльності, а мовленнєвої діяльності як умови реалізації мовленнєвих здібностей та навичок.

У працях вчених [1; 2; 6; 7; 10] дискурс постає як різновид мовлення, побудований згідно з правилами граматики та стилістики, що передає комунікативний намір мовця. На сьогодні поняття дискурсу найбільш досліджене у лінгвопрагматиці, де його вживають для позначення мовної дії, мовного акту, зокрема й цілого ланцюжка мовних дій, які будуються за певною моделлю. Акцент у такому разі роблять на мовленнєвій ситуації та учасниках мовлення (мовець – слухач). Досить часто при цьому використовують функціональну модель Р. Якобсона [12], згідно з якою у комунікації беруть участь адресант та адресат, що обмінюються повідомленням за допомогою мовного коду. Контекст у такій моделі пов'язаний із змістом повідомлення, з інформацією, що він передає, поняття контакту пов'язане з регулятивним аспектом комунікації. На відміну від ідеї вивчення мовної системи «у собі і для себе» Фердинанда де Сосюра [11], модель Р. Якобсона, у якій увага сфокусована на відправникові повідомлення, враховує як саму мову, так і її користувача та спостерігача за перебігом мовлення, що досить актуально для фахової комунікації. Ось як це виглядає, наприклад, у дискурсі лікаря, якщо розглядати його в контексті зумовлених моделлю комунікативних функцій: